Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Mercurea si Sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau càte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare càte 7 cr., la a dou'a si a trei'a càte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului „Observatoriulu“ in Sibiiu.

Nr. 73. — Sibiiu, Mercuri 10/22 Septembre. — **1880.**

Abonamentu nou la „Observatoriulu“.

Prin acésta se deschide abonamentu nou pe triluniulu Octobre — Decembre a. c. si anume:

cu 2 fl. v. a. in laintrulu monarchiei,
cu 2 fl. 50 cr. séu 6 franci in strainetate.

Acei p. t. domni abonati alu caroru abonamentu espira cu ultim'a Septembre st. v. sunt rogati a'si reinnoi abonamentulu de timpuriu, pentru cá se nu sufere intrerupere in espedarea diariului.

Bani de abonamentu se transmitu mai usioru si mai siguru prin asemnatiuni postale (mandate) de a dreptulu la: „Observatoriulu“ in Sibiiu.

Esemplarie complete mai avemu numai dela 1/13 Juliu a. c.

Conditiunile de abonamentu se potu vedea in fruntea diariului.

Redactiunea.

Conventulu bisericescu alu reformatiloru.

Se mai observase si cu alte ocasiuni, cà institutiunea bisericésca numita in bisericele greco-orientali din Ungari'a si Transilvani'a congressu nationalu bisericescu, la reformatii calviniani se dice, dupa unu usu vechiu, conventu bisericescu, adeca unu corpu legislativu alesu din tóte diecesele. Calvinii au in Ungari'a 4 diecese, in Transilvani'a 1. Deputatii conventului convocati din tóte 5 diecese de càtra curatorulu supremu si presiedente mirénu br. Nicolae Vay, s'au adunatu érasi in Budapest'a pe 13 Septembre a. c. Lipsindu inse presiedentele ordinariu din caus'a betranetieloru si a nepotintiei, conventulu alese de presiedente ad hoc pe comitele Emericu Degenfeld. Din partea bisericaniloru erau de façia superintendentii (episcopii) P. Török, B. Révész, Gabrielu Popp, Petru Nagy (din Transilvani'a) s. a.

Óre inse ce ne póte interessá pe noi activitatea unui conventu calvinescu? Nu cà ne póte, ci trebue se ne interessedie fórte de aprópe, sau daca nu, atunci noi romanii nici se mai vorbimu de autonomii bisericesci si libertatea religiósa se nu o mai luamu in desiertu, se nu o portamu prin gurile nóstre, cà nu ar mai avea nici-unu intielesu.

Reformatii isi organisédia tocma acuma bisericele loru din nou, spre care scopu se si puse in desbatere unu nou proiectu de statutu, alu carui simbure este: autonomia, independentia intemeiata nu numai pe libertatea constitutionala a tierei, elastica cá si unu cauciucu, ci si pe tractatele de Vien'a, Lintiu, Presburg etc. si pe poterea de viétia ce adscriu ei confessiunei loru.

In acelu statutu scólele confessionali fusera declarate de trupu din trupulu bisericei, spiritu din spiritulu ei, viétia din viéti'a ei. Asia intielegu reformatii natur'a scóleloru confessionali.

Totu acum se luà din nou in desbatere dreptulu inspectiunei supreme a monarchului, pe care in constitutiune ilu exercitédia mai multu numai ministrulu. Calvinii dau acelui dreptu o definitiune, care differe fórte multu de modulu precum este interpretatu de ministru si precum se incérca acesta se'lu aplice. S'a vediutu de atàtea-ori si chiaru in primavér'a trecuta, cum sinódele reformate au respinsu cu urgia si mania unele ordonantie ale ministrului, cá nelegali, cá despotice si asupritórie.

Comissiunea reformatiloru insarcinata a supune la critica proiectulu de lege alu gubernului relativu la reform'a scóleloru medie (gimnasiali), fiindu gata cu operatulu seu, se luà si acesta in desbatere de urgentia. Se scie cà acelu proiectu fusese pusu pe més'a dietei in sessiunea trecuta, cà inse ministeriulu vediendu mai virtosu amerintiarile protestantiloru, ilu retrase in Maiu, inse numai pentru-cá in sessiunea de tómna se'lu puna in desbatere, modificatu sau nu, se va vedea preste puçinu. Protestantii o voru scóte la cale cu apararea autonomiei loru, pentru-cà in fine nici-unu gubernu nu va fi asia de nebunu, cá se provóce versari de sange, éra in càtu pentru limba, se scie bine, cà cei mai multi reformati sunt magiari si scólele loru totu magiare, prin urmare densii in acestu punctu sunt din totu sufletulu de acordu cu calvinulu Col. Tisza si cu toti connationalii si coreligionarii lui. Cu totulu alt'a este positiunea gimnasieloru nemagiare. Ací, la cestiunea gimnasieloru, se va vedea si cunósce, càta valóre va fi mai avendu autonomi'a bisericésca definita si circumscrisa in biseric'a resaritena, ici prin statutulu metropoliei gr.-or. romanesci, colo prin alu celei serbesci. Ací va fi pétr'a de proba, pàna la ce mesura biseric'a mai este in stare de a sustiné si apará nationalitatea si limb'a.

Se spune, cà dupa deschiderea dietei se voru aduná si episcopii catholici cu scopu de a se consultá in caus'a gimnasieloru confessionali, pe care gubernulu le-aru luá prea bucurosu, nu numai in administratiunea, dara tocma in proprietatea statului, adeca le-aru secularisá definitivu.

Calvinii se adunara inaintea dietei, de urgentia, cá nu cumva se fia surprinsi; catholicii o iau mai pe comoditate, mai incetisioru, numai de nu ar fi prea incetu si prea tardiu. Inse dóra totu nu, cà-ci lupt'a intre biserica si statu este fórte vechia; de pace durabila nu e vorba, ci numai de armistitiu, cá si intre nationalitati, si nici vreunu modus vivendi nu s'a potutu aflá pàna acuma. Se speramu cà episcopatulu nu va suferí se semene nimeni ventu, pentru cá se secere cele mai teribili orcane.

Aliantiele austro-germane.

Este necontestabilu cà pàna la catastrof'a dela Sedanu dinasthi'a habsburg-lotaringa mai avea inca perspective, de si fórte palide, de a isi potea recastigá supremati'a sa asupra Germaniei, de care se bucurase pàna la 1866. Refusandu alianti'a Franciei in contr'a Prussiei la 1870, Austri'a a perdutu orice sperantia de a isi restaurá acea suprematia, si constrînsa fiindu a se inpacá cu faptele inplinite, isi întórse privirile sale spre Orientu, cu scopu de a se recompensá pentru ceea ce perduse in Germani'a si Itali'a.

Cu tóte acestea amu fi fórte gresiti, déca amu crede, cà acésta retragere séu reconcentare a domniei austriace spre Orientu, datédia numai din a

Foisiór'a „Observatoriului“.

Din viati'a unui domnitoriu alu lumei.

(Schitia istorica.)

Comunicata de J... C....

(Urmare si fine.)

Leulu nu erá dispusu de lupta, isi mai aruncà odata privirile asupra tinerului erou si se intórse. Vediendu acésta Constantinu, isi radica cu man'a stânga coifulu de josu si cu o aruncatura poternica lovesce in leu. La acésta insulta nobilulu animalu iritandu-se se reintórce repede si prin nisce sarituri poternice se apropia de tineru, ochii lui schinteiau cá fulgerulu, isi batea cu cód'a cóstele sale, éra publiculu asteptá fàra cá se resufle, cele ce aveau se se intemple.

Regele desiertului dupa ce s'au apropiatu binisioru de tineru, nu si'au potutu ascunde natur'a sa de pisica, ci se puse pe fóle ficsandu'si ochii asupra lui Constantinu si pregatindu-se pentru o saritura poternica, se tîrea càtra tineru. Constantinu nu s'au misîcatu din loculu seu.

Leulu inieptandu-se pe pitiórele de din dereptu, s'au radicatu in doue pitióre, si-au deschisu gur'a si sbierandu intr'unu modu infioratoriu, se aruncà asupra adversariului seu.

Fiiulu de Caesaru ilu asteptá cu sange rece, si sarindu leulu, elu prin o misîcare repede i esí din cale si'i infipse pàna in manunchiu sabi'a in pieptulu lui. Dar aventulu leului au fostu asia de poternicu, in càtu ilu apucà pe Constantinu cu sabia cu totu si se trantira ambii la pamentu, numai càtu leulu dejá erá mortu.

Constantinu s'au sculatu, publiculu privitoriu au eruptu in aplause.

Cu sabi'a plina de sange se grabí tinerulu erou spre logea lui Galeriu, curtenii fàra voi'a loru dandu'i onórea cuvenita i-au facutu locu, éra elu dise Caesarului cu unu tonu rece: — Mai àntaiu me ducu acuma cu acésta sabia la Rom'a si de acolo me reintorcu la tine. Astépta-me.

Pe candu intréga Nicodemi'a saltá de bucuria, Galeriu cautá mijloculu si calea, prin care ar potea se scape de acea fantoma, care i apasá sufletulu; acésta fantoma o potea inpacá numai sangele lui Constantinu; sangele acesta inse au inceputu se fia tare scumpu inaintea locuitoriloru din Nicodemi'a si inaintea legiuniloru, cari erau in stare se apere pe invingétoriulu Sarmatiloru de ori-ce periclu.

Constantinu inca de cu nópte disparu din Nicodemi'a.

III.

In Nicodemi'a erá o séra intunecósa, candu Constantinu lasà se vina la sine pe comandantulu calaretiloru si ilu insciintià, cà viéti'a lui nu e sigura in apropierea lui Galeriu, elu inca in aceea nópte trebue se scape, la din contra e pierdutu, pentru aceea modulu celu mai simplu e se'i dea 100 de calareti, cu cari se póta dispune dupa placu.

Comandantulu ascultà posomorîtu propunerea, si se cugetà seriosu, cà óre nu ar fi mai bine se'lu prindia in acelu momentu, ori se fuga si elu de lànga Galeriu. Sciá bine, cà intre ómenii sei cu anevoia va aflá vreunulu, carele ar fi in stare a se opune lui Constantinu meritatului loru beliduce; — sciá cumcà indata ce faim'a despre detînerea lui Constantinu va ajunge la legiuni si la cavalerime, se va nasce o revolta, asemenea careia locuitorii Bithiniei inca nu au vediutu; si ce e dreptu, legiunile erau dedate cu asemenea revolte inca de sub timpulu lui Comodu, daca inse ilu va lasá se scape, atunci va fi ucisu elu.

— Caesare! te-am intielesu, plecu si eu cu tine.

Cei doui barbati se despartira.

Dupa unu timpu scurtu pe stradele Nicodemiei se poteau vedea soldati calari, cari trebue cà aveau afaceri fórte urgente si inportante, de órece mergeau fàra a vorbí ceva, spre portile vestice ale cetatiei.

Galeriu nu potea dormí. Asupra creeriloru sei se apasá ide'a, cà sabi'a cea inrosita de sangele leului se va intórce candu-va si asupra lui, si cá nu cumva se i se inplinésca ingrijirea, au decisu se omóre pe Constantinu.

Inca in diori chiamà pe supremulu palatinu.

— Chiama pe Constantinu, tu vei stá padia ací, si fi cu atentiune la semnulu meu.

Oficiariulu se departà, Galeriu asteptá cu inpatientia reintórcerea lui. Au trebuitu se astepte multu, si candu acela s'au reintorsu, se potea vedea inca surprinderea pe fati'a lui.

— Constantinu au fugitu adi nópte, i se dise.

Galeriu a strigatu un'a cu o voce, din care se potea cunósce dorerea si furi'a sa.

— Dupa elu, scocioriti intregu Orientulu, trebue se mi'lu readuceti, sbierá Galeriu.

— Ne-au intrecutu cu o di intréga — fu respunsulu — adi nópte au taiatu vinele cailoru, in tóta Nicodemi'a nu poti dispune de unu singuru calu.

— Unde-'mi sunt calaretii?

— Au fugitu cu elu.

— Luati caii cetatieniloru.

— Ei si-au sacrificatu caii loru dieiloru, indata ce au auditu cà au scapatu Constantinu.

Istoricii Lactu Pomponiu si Eusebiu marturisescu, cumcà Galeriu n'au potutu se capete in tóta Nicodemi'a nici unu calu pentru urmarirea lui Constantinu. Constantinu, pe candu cetele lui Galeriu au capetatu cai, trecea prin Hellespontu, éra nisce corabieri din Bizantiu l'au trecutu in Traci'a.

Aici ar fi fostu in sigurantia, pentrucà preste acésta parte a imperatiei romàne domnea Maximianu Herculeu, dar temendu-se totusi de Galeriu, au trecutu in fruntea calaretiloru sei in Moesi'a si de aici in Panoni'a.

Caletorii de acestea erau indatinate pe atunci, chiaru Caesarii punendu-se in fruntea calaretiloru, o faceau adese-ori; inaintea Panoniloru erá bateforiu la ochi, cà nu vedeau persecutori din nici o parte si indesiertu asteptau dupa ei.

dou'a jumetate a secolului presentu. Se consultamu istori'a si vomu aflá, cà incepêndu dela resbelulu de 30 de ani, domni'a austriaca au fostu respinsa de si pe incetu, dara in modu constantu, dela vestu spre ostu. Erá unu timpu in care dinasthi'a habsburg-lotaringica se intindea pàna la fruntariele Franciei, dominá in Spani'a, Itali'a si in totu centrulu Europei, pàna la fruntariele Russiei si ale Turciei. In istori'a speciala a imperiului austriacu vomu aflá si adeveratele cause ale decadentiei sale treptate, pàna ce ajunse in stare'a si situatiune'a sa actuala. Este incurcata acésta istoria, dara fórte instructiva si fórte interesanta, si studiarea ei este nedispensabila pentru toti aceia, cari traiescu in acésta monarchia, séu sunt invecinati cu densa.

Traditiunea are o inriurire in cele mai multe casuri nesimtita si neobservata, nu numai asupra familieloru istorice ale unui statu, dara si asupra statului in care traiescu acele familii. Afara de Angli'a nu esista nici unu altu statu in Europ'a, care se fia asia de avutu in familii vechi istorice, precum este monarchi'a austriaca. In timpu ce acele familii istorice feudale ale Angliei au sciutu se profite fórte multu din amarele si sangerósele lectiuni, pe cari li le-au datu marele Oliver Cromwell, si a se pune in frunte'a natiunei englese, familiile feudale austriace s'au tinutu pàna dupa an. 1848 cu o consecentia de feru, de traditiunile si privilegiele loru invechite, ajutate si sustînute fiindu de autoritatea papala. Consecinti'a au fostu, cà Austri'a au avutu, dupa dis'a lui Napoleonu I, totudeauna cu o armata prea puçinu si au fostu cu o idea mai seraca. Acésta parere alui Napoleonu I au fostu confirmata si la 1866 prin catastof'a dela Sadow'a.

De atunci incóce gubernele austro-ungare si-au datu tóta silinti'a cá se reparedie acele doue mari scaderi. Cu ce resultatu? Acésta o amu vediutu cu ocasiunea ocuparei Bosnici si a Hertiegovinei, cu ocasiunea manevreloru celoru mari, ce au avutu locu in Galiti'a, si ni-o póte spune si critic'a situatiune, in care se afla politic'a sa interna, care numai senina si multiamitóre nu se póte numí.

Injumetatirea monarchiei austriace prin dualismu, dupa catastof'a dela Sadowa, s'a facutu la cererea si insistenti'a cancelariului prussianu de pe atuncea comitele Bismark, carele sciá prea bine, cà o Austria impartita in doue, nu va mai fi in stare a se cugetá la unu resbelu de resbunare si revindecare in contra Prussiei. Prob'a acestui calculu adeveratu machiavelicu alu cancelariului prussianu, au fostu data prin inpossibilitatea Austriei inpartite, de a face in 1870 causa comuna cu Franci'a in contra Prussiei. Atunci Austri'a au trebuitu se refuse alianti'a ofensiva si defensiva a Franciei, pentru-cà erá slabita, nepreparata, avea doue capete si doue suflete, cá si gemenii siamesi, éra in flanculu seu osticu avea pe Russi'a amenintiatóre, éra in celu stângu pe Itali'a, carea asteptá cu inpacientia sosirea momentului de multu doritu si promisu de càtra Prussi'a, cá pretiu alu neutralitatiei sale, adeca, incoronarea unitatiei Italiei prin ocuparea Romei si prin nimicirea suveranitatiei temporale a Papalitatiei.

Astadi acelasiu cancelariu prussianu, inaintatu la rangulu de principe, pusu intre republic'a Franciei si rivalitatea Russiei, nemultiumite cu purtarea representantelui Prusso-Germaniei la Congressulu din Berlin, avendu in cóste pe Angli'a lui Gladstone, éra la sudu aspiratiunile particularistice si bine pronuntiate ale Bavariei, s'au inamoratu de focu in ochii Austro-Ungariei si este aprópe a o innabusí cu probele amicitiei si ale buna-vointiei sale. Austri'a le primesce acestea de bani buni si urmédia consilieloru ce i se dau din Berlin, séu mai bine disu, din Friedrichsruhe.

„Germani'a nu va sacrificá nici o par'a si nici unu grenadiru pentru cestiunea Orientului, care nu atinge nici pe departe interessele Germaniei“ a disu principele de Bismark in Reichstagulu germanu, respundiendu la o interpelatiune, ce i s'au facutu relativu la situatiunea orientala, dupa incheierea tractatului dela Berlinu. Cele 20 vase de resbelu, care se afla astadi in fati'a Dulcignei si intre care se afla si vase prusso-germane, dau o desmintire, la aparintia eclatanta, acelei dise inaripate a cancelariului de „feru si sange.“ Dicemu numai la aparintia, pentru-cà in realitate, vasele prusso-germane se tînu mai multu in reserva, gat'a in totu momentulu de a se retrage, lasandu onórea actiunei si póte a bombardamentului acelui portu, cuirasateloru englesesci si russesci.

Candu va ajunge tréb'a la seriosu, Austri'a are o frumósa armata, care arde de doru si inpacientia consumatóre de a isi recastigá glori'a intunecata la Sadow'a si atuncea, acésta armata va primí ordinulu de a merge inainte spre Orientu, pentru cá se puna stavila espansiunei panslavismului si se ilu civilisedie. Dar finantiele Austriei sunt ruinate, ea nu este in stare a face fatia chieltueleloru colossale, reclamate de unu resbelu mare si periculosu. Bunulu nostru amicu dela Friedrichsruhe ne va inlesní cu unu inprumutu de unu miliardu déca voimu, cu procente eftine, numai se ne ducemu se ne batemu cu Russi'a, pentru-cà vedeti d-vóstra, dice principele de Bismark, noi prusso-germanii trebue se stamu inca 50 de ani cu man'a pe spada si cu frontulu spre Franci'a, care astépta momentulu de resbunare. Intrebati pe maresialulu de Moltke si elu ve va spune, cà asia este in adeveru. Dara pentru cá se nu ve fia urîtu, éta merge cu voi Romani'a si póte si Itali'a si apoi, déca ve veti purtá bine, ne vomu trage noi socotél'a pe urma.

Déca acésta aliantia se va face subt patronagiulu „onestului samsaru“ din Friedrichsruhe, atunci intr'o buna deminétia resbelulu russo-austriacu va fi declaratu. In casu de a invinge protegiatii principelui de Bismark, atunci Austri'a va anectá càtu va potea si'i va fi permissu din grati'a si cu voi'a principelui protectoru. Romani'a va fi proclamata regatu, din grati'a aceluiasi protectoru si va recastigá póte partea din Bassarabi'a perduta la 1878, éra Itali'a va remanea póte numai cu laurii gloriei si cu o buna despagubire in bani. In casu de a suferí armele aliatiloru o infrangere, ceea ce ar fi un'a din cele mai mari nefericiri pentru Romani'a, atunci, cine va potea inpiedecá pe Austri'a si pe Russi'a de a se inpacá pe contulu Romaniei, inpartindu'o cá pe Poloni'a, si cine va potea inpiedecá pe principele de Bismark a dictá Austriei, se cetedie Italiei o parte din „Itali'a irredenta“ asia, precum in a. 1866 i-au cedatu Veneti'a si cuandrilaterulu lombardicu? Nimenea pe lume.

Din cele espuse pàna ací vedemu deci, cà nu trebue se fia cineva russo-filu, séu se simpathisedie cu ideile si tendintiele necualificabile ale celoru dela „Democrati'a nationala,“ precum avura amabilitatea a ni-o insinuá diplomatii dela „Telegrafulu“ din Bucuresci, pentru cá cineva, esaminandu din tóte punctele de vedere proiectat'a aliantia austro-romana, se se inspaimentedie de pericolele pe care le invólva ea pentru junele statu alu Romaniei, si pentru cá se aiba curagiulu „nepripitu“ de a dice si a repetá, nu in stilu „academicu-russescu,“ ci in stilu curatu patrioticu-romanescu, cà o aliantia a Romaniei cu Austri'a nu numai cà este un'a din cele mai nepoporale aliantie, pe care o ar potea inchiaiá Romani'a in inpregiurarile actuale, dara totuodata si cea mai fatala si periculósa pentru intregu elementulu latinu din Orientu. O dicemu acésta nu din ura séu passiune, ci din convictiune si in consciintia curata, chiaru cu pericolulu de a fi excomunicati si lapidati de càtra diplomatii „Telegrafului.“ Bine aru face d-loru se recitésca inca odata istori'a Austriei, pentru cá se afle in ea, cà unu renumitu barbatu de statu austriacu, principele Felix Schwarzenberg au fostu acela, care a disu cà: „Austri'a va pune lume'a in uimire prin ingratitudinea sa.“ Precum se scie, principele si-a tinutu parol'a. Unu altu principe, actualulu cancelariu prusso-germanu, au pusu lume'a in uimire prin ingratitudinea sa fatia cu aliatii sei din 1870, bagandu'i si indesandu'i pe toti subt chiver'a prussiana. Despre celebr'a ingratitudine a principelui — cancelariu russescu fatia cu Romani'a, nici nu mai vorbimu, pentru cà ea este inca destulu de recenta, de càtu se póta fi dejá uitata séu iertata. Ingratitudinea celoru poternici si invingĕtori, fatia cu aliatii loru mai mici, se pare deci a fi admissa cá maxima politica in dreptulu internationalu modernu, reformatu in modu radicalu de càtra cancelariulu de „feru si sange“ alu Germaniei moderne, alu acelui cancelariu, care este celebrulu autoru alu maximei „forti'a primédia dreptulu.“ Déca Prussi'a, déca Russi'a au potutu secerá nepedepsite, in decursu de scurte intervale, fructele ingratitudinei loru fatia de aliati, pentru ce óre n'ar fi permissu si Austriei, a mai pune lumea inca odata in uimire, prin o a dou'a editiune a ingratitudinei sale, fatia de unu aliatu alu seu, precum ar fi de esemplu Romani'a?

Éta o intrebare pe care aru trebui se si-o puna in fiacare momentu, cei ce pledédia cu atàta zelu pentru o aliantia austro-romana.

Vomu mai reveni si cu alta ocasiune asupra acestei cestiuni de viatia si de mórte pentru tóta suflare'a romanésca.

Camilu.

Discurse parlamentarie tinute in cestiunea agraria transilvana.

Siedinti'a din 8 Juniu 1880.

(Urmare.)

Presiedintele: pune la votu testulu.

Se primesce si amendamentele se respingu.

§. 26. Dupa sosirea planului de regulare, proprotionare sau comassare, pregatitu de ingineriulu functionatoriu, judele pertractatoriu statorésce pentru pertractarea lui o di de infatisiare in fatia locului, si incérca si cu acésta ocasiune inpaciuirea, éra daca acésta nu'i succede, ia la protocolu càte o declaratiune a fiacarei partide si daca afla de lipsa, sau daca ceru partidele, dispune la momentu oculatiunea prin esperti.

La oculatiune, comunele interessate in causa, sau grupele de interesse, alegu in sensulu §. 15 càte unu espertu dintre espertii economici denumiti pentru teritoriulu tribunalului, judele pertractatoriu denumesce de presiedinte alu comissiunei de esperti unu ingineriu autenticatoriu, eventualu si unu espertu permanentu economicu cu cunoscintie de specialitate in silvanistica.

Judele pertractatoriu comunica cu acésta comissiune de esperti datele necessare, si dupa oculatiunea tînuta in fati'a locului ia opiniunea loru la protocolu.

Dupa terminarea oculatiunei, partidele se mai potu declará odata.

Neinfatisiarea partideloru citate in regula pre lànga aretarea scopului pertractarii, nu inpedeca tînerea pertractarii.

Judele pertractatoriu, daca afla de lipsa pentru lamurirea lucrului, dupa ce a luatu la protocolu declaratiunile partideloru, sau dupa ce a alaturatu la protocolu declaratiunile partideloru date eventualu in scrisu, póte pune partideloru intrebari, ia respunsurile loru la protocolu si substerne pertractarea terminata in modulu acesta la tribunalu.

Hosztinski János: On. Casa! Fiindu cà s'a stersu institutiunea espertiloru permanenti propunu se se eliminedie si din acestu §.

Bokross Elek: 'Mi iau voia a propune modificarea urmatóre:

„In aline'a a dou'a a §-lui 26 cuvintele aceste „dintre espertii economici denumiti pentru teritoriulu

---

Constantinu audiendu, cà Maximianu Herculeu cu tóta famili'a sa se aflà in Veron'a, s'au grabitu acolo din Panoni'a

Maximianu Herculeu primí fórte bine pe tinerulu erou.

Maximianu Herculeu audise despre renumele invingĕtoriulu Sarmatiloru, dar despre celelalte n'au sciutu nimicu si candu tinerulu s'au recomandatu protectiunei lui pe sine si pe calaretii sei, acela i-au primitu cu placere.

Faust'a erá splendórea curtiei Caesarului, tatalu seu se portá cu ea cá cu unu idolu; fiiulu seu adoptivu se inbuibá prin Rom'a si incurcá afacerile din provinciele lui Herculeu.

Dupa puçine dile in tóta Veron'a s'au latitu faim'a cumcà Constantinu au fugitu din Nicodemi'a si cà acei calareti ai lui sunt niste fugari nicodemiani.

Maximianu Herculeu chiamà la sine pe Constantinu.

— Tinerule, i dise seriosu — dreptu e, cà ai comisu pecatulu cu care te invinovatiesce Galeriu? dreptu e, cumcà i-ai sedusu soldatii?

— Asculta bine Caesare — i replica Constantinu — tatalu meu e Caesaru cá si tine, poti scí cumcà nici odata n'au fostu ambitiosu si totusi pe mine, pe uniculu seu fiiu au trebuitu se me dea de ostaticu in cas'a unui colegu alu seu, care se deosebesce de tatalu meu numai intru atàta, cà Augustulu siede in acelasiu imperiu. Aici trebui se observu, ce la tine nu asiu potea esperiá, cumcà de pe tronu s'au scoborîtu cultur'a si in loculu ei s'au suitu beti'a si potere'a brutala. Galeriu m'au tramisu pe mine in contra Sarmatiloru cu legiunile cele mai slabe, si eu le-am facutu eroice; dupa reintórcerea mea cá invingĕtoriu din acestu resbelu m'au aruncatu in ghiarele leiloru, au trebuitu se me luptu cu selbaticiulu celu mai infuriatu si eu si pe acesta l'am invinsu. Judeca Caesare daca drépta au fostu scaparea mea?

— Cuvintele tale potu fi drepte — replicà Herculeu, — tu vei fi prisonieriulu meu, dar insocitorii tei au gresitu, pentrucà au desconsideratu si frantu disciplin'a militara, ei sunt condamnati la mórte.

— Si eu voiu fi intre ei, Caesare; — prim'a lovire se se dea asupra capului meu — respunse cu infocare Constantinu. — Eu i-am adusu cá insocitori si ei n'au sciutu cà comitu o crima in contra disciplinei, pentrucà eu le-am fostu duce, eu le-am datu ordinulu. Déca e lipsa de culpabilu aici e capulu meu.

Herculeu erá neinduplecatu.

— Caesare, — i dise Constantinu dupa óre-care cugetare — eu am venitu se'ti ceriu man'a fetei tale, mi-am adusu insocitorii, meritu eu si acuma mórtea?

Herculeu ilu privi cu veselia.

Tinerule! — respunse Caesarulu — daca vei fi candu-va Augustu nu suferí Caesari in jurulu teu, tu esti mai multu de càtu noi toti.

Constantinu se departà casatoritu din Veron'a in Britani'a unde tatalu seu tragea de mórte. Chloru Constantinu au repausatu, loculu lui de Caesaru ilu ocupà Constantinu, dupa aceea isi retrase legiunile din Gali'a si inca cá tineru domnea preste intregu imperiulu románu, alegêndu'si de resiedintia Bizantiulu, carele dupa numele seu l'au numitu Constantinopole.

Constantinu au invetiatu dela Diocletianu filosofi'a de statu, dela Herculeu ambitiunea si dela mam'a sa sublimitatea principieloru religiunei crestine.

tribunalului", mai departe totu in aline'a acésta cuvintele „permanentu economicu" se se eliminedie.

La votare se primesce testulu cu amendamentulu lui Bokross.

§. 27. Tribunalulu, daca afla de lipsa a se mai face eruari, séu a se mai procurá alte dovedi, indrumédia, pe judele esmissu spre efectuirea acelora.

Tribunalulu decide, pre càtu se póte intr'una sentintia asupra tuturoru cestiuniloru controverse; in privinti'a aceloru puncte, in cari s'au inpaciuitu partidele, neconditionatu servesce dreptu cinosura inpaciuirea.

In contra sentintii potu apelá partidele intra dominium la tabl'a regésca, éra de aci la Curia regésca cá foru supremu.

Parteniu Cosma: Tribunalele din Transilvani'a observa in processele urbariale o pracsa, care dupa parerea mea este gresita. Anume: daca succede partideloru sub decursulu processului a se inpacá intr'una sau alta cestiune, inpaciuirea se alatura la acte si se ia spre scire tocma cá in Ungari'a, éra celelalte cestiuni se supunu apretiarii judecatoriului. Judecatoriulu la aducerea sentintiei nici nu mai reflectédia la cestiunile inpacate, ci isi estinde sentinti'a numai asupra aceloru cestiuni, in cari nu a successu inpaciuirea, si astfeliu intimédia partiloru o sententia manca.

In Ungari'a nu se urmédia astfeliu, ci judecatoria coprinde in sentintia tóte cestiunile cari au fostu substratulu processului, atàtu cele resolvite prin inpaciuire, càtu si cele supuse judecatoriei, si numai in motive arata causele, pentru cari sunt provediute in specialu cestiunile asia precum sunt. Acésta pracsa asiu dorí se se introduca si in Transilvani'a, cá partidele se nu fia silite cu sentinti'a in mana a scormoni actele processuale prin archivele tribunaleloru, cá se véda ce au de facutu, ci cá sentinti'a ce o capeta, se fia oglind'a intregului processu.

Asia credu cà acésta pracsa n'ar fi daunósa nici pentru Transilvani'a si presupunu cà si dlu referentu cá juristu practicu, celu puçinu in acésta propunere va fi de acordu cu mine.

Propunerea ce vi-o recomandu spre acestu scopu este urmatórea:

„Amendamentu la §. 27:

„Aline'a a dou'a se se redactedie in modulu urmatoriu:

„Tribunalulu decide intr'una sentintia asupra tuturoru cestiuniloru pertractate; in privinti'a aceloru puncte, in cari s'au inpaciuitu partidele neconditionatu — servesce dreptu cinosura inpaciuirea, éra dispositiunile ei trebue introduse in sentintia."

Bokross Elek: Nu potu primí amendamentulu din doue puncte de vedere, unulu este: cà in amendamentu nu se coprinde numai atàtu càtu a binevoitu a motivá dlu deputatu, ci mai sunt inca doue diferintie fórte esentiale: un'a, cà in testu este cuventulu acesta „controverse," va se dica cà judecatoriulu numai cestiunile controverse are a le provedè, afara de acésta mai sunt cuvintele „pre càtu se póte intr'una sententia", adeca nu obliga pe judecatoria cá in cestiunile cari se resolvescu in timpuri diferite si cari reclamá o manipulare separata, la tóta intemplarea se aduca una sentintia. Amendamentulu d-lui deputatu a trecutu si preste acésta, éra aceea ce este in amendamentu si nu se afla in testu: este simplu obiectu de regulamentulu afaceriloru interne judecatoresci, prin urmare o pracsa gresita, ce dóra ar esiste in unele locuri, nu reclama dispositiune legislatorica. Pe bas'a acestora recomandu testulu comissiunei spre primire.

Punendu-se la votare se primesce testulu comissiunei, éra amendamentulu deputatului Parteniu Cosma cade.

Capitlulu VI.

Esecutiunea.

§. 28. Pentru esecutarea sententiei ajunse la valóre de dreptu sau a impaciuirei, esmite tribunalulu reg. unu jude dintre membrii sei, care procede din oficiu si independentu in tóte causele ce apartînu esecutiunei.

Spre acestu scopu judele procedatoriu indrumédia pe ingineriulu functionatoriu, ca conformu sentintii sau inpaciuirei, se gatésca in terminu preclusu map'a cea noua a regularei sau a comassarei, contractulu si cólele de posessiune despre nou'a stare a posessiunei, éra la comassare documentulu comparativu alu posessiunei vechi si noue.

Dupa sosirea acestoru operate, judele procedatoriu defige terminu pentru incepérea dislocarii (kihasitás).

Daca in diu'a acestui terminu, partidele facu esceptiuni contra operatului de dislocare, si daca se ivescu temeri fundate, cà operatulu nu corespunde sentintiei sau inpaciuirei, judele procedatoriu chiama numai decàtu pe ingineriulu autenticatoriu, 'i asculta opiniunea in privinti'a cestiunei ivite, apoi dispune inceperea dislocarei sau rectificarea operatului.

Dupa terminarea dislocarei, judele procedatoriu introduce partidele judecatoresce in posessiunea cea noua. Cu acésta ocasiune partidele au dreptu se'si faca reclamatiunile contra esecutiunei. — Judele procedatoriu esaminédia prin unu ingineriu autenticatoriu corectitatea technica a operatului de dislocare si substratele reclamatiuniloru, si pe bas'a acestei opiniuni autentica operatulu, sau dispune in privinti'a rectificariloru necessarie.

Pentru remediarea gravamineloru ce s'au potutu ivi in decursulu esecutiunei, are locu representatiunea normata in §. 18. Decisiunea adusa de tribunalu in acésta cestiune se póte apela la respectiv'a tabla regésca si de acolo la Curi'a regésca cá foru supremu."

Se primesce.

N. B. Abundanti'a materieloru ce astépta publicarea loru, nu ne mai permite a continuá cu publicarea acestoru desbateri. Le curmamu deci aci, recomandandu celoru ce se interessédia despre terminarea desbateriloru, precum acelora, cari dorescu se aiba tecstulu romanescu alu legei sanctionate, cartea d. adv. P. Cosma, a carei aparitiune o am anuntiatu la timpulu seu. Red.

Sciri diverse.

— (Despre primirea si petrecerea M. S. imperatului in capital'a Bucovinei) diariele oficióse publica urmatórele amenunte:

Sosindu M. Sa in Cernauti in diu'a de 16 Septembre, d. Rector magnificus a fostu singur'a persóna, care s'a bucuratu de prea inalt'a atentiune. Monarchulu i dise: voiu fi incantatu se cercetediu acea universitate, pe care o am creatu Eu.

Primindu apoi consiliulu municipalu, d. Baltinesti, conducétoriulu consiliului, aparù inaintea imperatului in uniform'a sa de capitanu. M. S. ilu intrebà, cà de unde are uniform'a si pentru ce se afla in pensiune. Capitanulu respunse intre altele: „Dela batali'a dela Custozza, unde am fostu greu ranitu."

La primirea advocatiloru, imperatulu intrebà pe conducétoriulu loru, Dr. Roth, càti advocati se afla in Bucovin'a. Respunsulu fu, cà 29. Intrebandu mai departe monarchulu, cà cum se inpartu, I se spuse, cà 20 se afla in Cernauti, éra restulu de 9 se inparte prin provincia. „Acésta este o inpartire nepotrivita", replicà imperatulu, „gramadinduse toti spre capitala, provinci'a este lipsita de fortiele necessarie."

Pe drumulu dela universitate pàna la templulu jidovescu se intemplà urmatoriulu incidentu: gard'a de onóre se incercá se respinga inapoi pe unu omu, care voiá se inmanuedie imperatului o petitiune. Tumultulu ce se facù astrase atentiunea monarchului si dandu ordinu trasurei ca se se opresca, se dete josu si se grabi spre tieranu, inaintea caruia inse trebui se astepte càteva momente, pàna ce isi potù scóte bietu tieranu, chartiile sale legate si inmodate intr'o batista.

La acésta scena publiculu erupse in aclamatiuni entusiastice. Dupa ce imperatulu s'a reintorsu la trasura, se adressà in terminii urmatori càtra gardistii ce'lu incongiurau: „Ve rogu, domnii mei, se nu respingeti pe ómeni, cari voiescu se'mi adressedie petitiuni. Lasat'i se vina inaintea mea.

— (Principele de coróna Rudolf) cadiendu in 16 l. c. cu calulu in decursulu manevreloru prussiane la Berlin, si-au causatu o usióra contusiune la unu pecioru. Dejá in 19 l. c. s'au reintorsu sanetosu la Vien'a.

— (Decoratiuni austriace.) M. S. imperatulu a conferitu d. ministru de resbelu Slanicénu marea cruce, d. locot.-colonelu Scheletti crucea de comandoru si d. capitanu Obedenaru crucea de cavaleru alu ordinului Franciscu Josifu. Tempora mutantur et . . . .

— (Comitetulu Asociatiunei transilvane) alesu din nou in adunarea generala dela Turd'a pe alti trei ani, a tinutu Sambata in 18 siedintia plenaria sub presidiulu onor. domnu vicepresiedente consiliariu de curte Jacobu Bologa. Siedinti'a fu cercetata fórte bine. Tóte decisiunile adunarei generale se luara inainte cu scopu de a se executá fiacare la timpulu seu. In acea siedintia s'au alesu o comissiune de 5 membrii Br. D. Ursu, G. Baritiu, V. Romanu, E. Brote, adv. B. Harsianu, a carei problema va fi asiediarea unui monumentu in memori'a lui Andreiu Murasianu. S'a compusu si comitetulu expositiunei din 9 membrii si anume: c. r. colonelu in pens. Br. Davidu Ursu, Georgie Baritiu, protop. si professoru Joanu Popescu, advocatu Parteniu Cosma, directoru Visarionu Romanu, proprietariu mare Alexandru Lebu, controloru Eugeniu Brote, professoru Dem. Comsia, professoru dr. Daniilu Popoviciu-Barceanu. Zelulu, labórea si energi'a nu va lipsi acestui comitetu. Problem'a sa este mare si grea; dara si poporulu romanescu este numerosu, éra necessitatea este imperativa, de a se produce fiacare cu ce scie, cà-ci sciintiei si artei nu i se pune nici o margine si nici o restrictiune. Are fia-cine timpu de 10 luni intregi spre a se prepará, pentru-cá se fia gata celu puçinu cu 1 luna inainte de 15/27 Augustu 1881.

Concursele pentru stipendie se publica cu terminu pe 20 Octobre st. n.

Eri se tinù a dou'a siedintia, despre alu carei resultatu cu alta ocasiune.

— (Alegerile deputatiloru la congressulu nationalu-bisericescu gr. res.) s'au terminatu. In cerculu electorale Sibiiu compusu din 22 comune biser. fu alesu onor. domnu consiliariu de curte Jacobu Bologa cu 1048 voturi contra la 193 inpartite intre alti 6 candidati.

— (Tergulu de tómna alu Sibiiului.) Mai avemu totu dile calduróse, curmate càte-odata prin ploi usióre, fórte necessarie acuma, candu se facu semenaturele de tómna.

Tergulu celu mare de tómna din lun'a acésta nu a fostu asia de cautatu cá celu de inainte cu unu anu; totusi s'au facutu in mai multi articlii vendiari bunicele. Vitele au avutu pretiuri relative mari, ceea ce se esplica atàtu din strict'a oprire a importului din Romani'a, càtu si din inpregiurarea, cà in mai multe districte ale tierei a esitu nutretiu multu, la care se voru mai adaoge si penusiele de papusioiu (cucurudiu), paiele de ovesu si de ordiu; pre langa acestea multi economi s'au dedatu la semenatulu de trifoiu si lucerna. Facu fórte intieleptiesce toti acei economi, carii punu temeiu mare pe tînerea si ingrasiarea de vite, prin urmare pe castigarea de nutretiu càtu se póte mai multu si mai bunu. Chiaru natur'a muntósa si clim'a tierei nóstre ne spunu ce au se faca economii nostrii, cá se prosperedie. Fàra vite, cum se potu folosi minunatele pasiuni din munti si din padurile secularie? si fàra acelea de unde se ia atàta gunoiu, càtu ceru agrii intru o parte mare a tierei?

Cerealiile nu s'au cautatu nici la tergulu de tiéra cá altadata; au lipsitu speculantii. Numai laboriosii moti, carii adusera cu vreo 17 cara vasa de lemnu (ciubara etc.), precum si alti sateni de ai nostrii din partile Zlatnei, carii speculédia cu cerealii, se departara de aici cu carale incarcate mai alesu de papusioiu. Manufacturi si haine facute gat'a mai alesu de érna, mantale, rocuri gróse si relative fórte eftine, daca nu lasi se te pacalésca, pentru-cà fiii lui Israilu ceru de regula pretiu indoitu, uneori si intreitu, daca simtu cà nu te pricepi la lucru, apoi iti dau marf'a cu càtu le-ai oferitu. Asta-data le-au venitu fórte preste mana serbatorile de anulu nou alu loru si asia numit'a dio'a lunga, in care nu mananca nimicu 24 de óre intregi. — Femeile nóstre de romanu, care se ocupa cu industri'a de casa si aducu in piatia pensarii diverse, pànuri, brâne, traisti, desagi, straie, tióle, catrintie, covóra, fetie de mese, totu din lana etc. au vendutu totu ce au adusu. Éca ce intielesu are industri'a de casa! Odata si bine femei sufulcate, laborióse si harnice.

— (Superstitiune.) In Bai'a de Crisiu nu de multu s'a spendiuratu o servitóre in curtea domnului ei. Acuma se afirma acolo cu tóta seriositatea, cà spendiurat'a „revine". Asia unii voiescu a o fi vediutu àmblandu cu o trasura fàra cai; altii érasi sciu se istorisésca, cà reposat'a revine in fiacare séra, lipsita de capu, la cas'a fostului ei domnu, aprinde luminele si apoi pléca érasi. Astfeliu de flécuri se istorisescu si se credu in Bai'a de Crisiu, unde se afla doue scóle si trei preoti.

— (Pest'a bovina) au eruptu in comitatulu Somogy.

— (In Tomp'a, comitat. Huniadórei) grassédia angin'a difterica.

— (Primirea canonierei romane „Griviti'a" in portulu din Constantia.) Luni, 25 Augustu st. v., la ór'a 1 p. m., a intratu in portulu Constanti'a canonier'a romana „Griviti'a" venindu din spre Constantinopole.

„Griviti'a" erá asteptata. Autoritatea locala luase mesuri cuvenite, inca din timpu, pentru priimirea primului bastimentu de resbelu romanu, construitu pentru marea nóstra. Astfelu, candu canonier'a fu semnalata, si d. capitanu alu portului i esise pe mare inainte cá se o intempine, d. prefectu alu judetiului, d. colonelu comandantu alu garnisónei, d nii siefi ai diferiteloru corpuri de trupe aflate in judetiu, d. primariu alu orasiului, d-nii oficieri ai garnisonei, d-nii functionari ai diferiteloru servicie publice si unu numerosu publicu se aflau pe malulu de piétra, ce desparte portulu de restulu marii. Bateri'a de artileria stá asiediata in fati'a casarmei infanteriei dominandu portulu, in care tóte bastimentele ancorate purtau pavilionele respective, dominate de stindardulu romanu.

Candu „Griviti'a" se apropia de portu, trei salve de artileria o salutara. In acelasiu timpu music'a reg. 6 de infanteria si music'a reg. 1 de rosiori cantau marsiulu militaru romanu. Indata ce canonier'a se opri lànga malu, d. prefectu alu

judetiului, d. colonelu comandantu alu garnisónei si d. primaru alu orasiului mersera pe bordu, cá se auguredie d-lui locot.-colonelu Dimitrescu Maicanu, ce o comanda, buna venire. D. primaru oferi pentru bastimentu o frumósa coróna de flori.

Primari'a orasiului pregatise, pe malu, o mésa, equipagiului „Grivitiei". D. loc.-colonelu Dimitrescu Maicanu, insocitu de d-nii oficieri si càtiva soldati ai bastimentului, descinsera. Se ridicara toaste pentru marin'a romana, pentru armata, pentru prosperitatea si marirea natiunei.

Canonier'a „Griviti'a" este unu frumosu si solidu vaporu cu elice. Va fi armata cu doue tunuri de 9 la Galati, unde i se va complectá equipagiulu. Se crede cà este destinata a stationá in portulu Constanti'a. (Farulu Constantiei.)

— (Unu nihilistu necredintiosu.) — Diariulu „Herold" publica urmatórea povestire, care are trebuintia inse de a fi confirmata: „Acum patru séu cinci luni se aretà la una din garele de aici, unu omu inbracatu prostu, avendu in mana unu micu sacu de caletoria. Elu dede o rubla bacsisiu hamalului care i tînuse saculu, pe candu elu isi scóse biletulu. Desteptatu prin acésta darnicia, hamalulu se duse de comunicà faptulu politiei. Necunoscutulu fu arestatu, éra saculu deschisu; elu contînea materii esplosibile, proclamatiuni si scrieri interdise. Pe timpu de o arestare de mai multe luni, necunoscutulu refusa de a dá vreo lamurire. Acum càteva dile inse, elu ar fi facutu destainurile cele mai intinse asupra capiloru mai insemnati ai miscarii socialiste, asupra organisarii partidei, asupra chipului cum isi procura banii si in fine asupra crimei din palatulu de érna, alu carei autoru s'ar fi aflandu dejà de multa vreme in man'a politiei. Dupa ce facù aceste destainuiri, elu se spendiurà in inchisóre, lasandu pe masa o scrisóre, in care dicea, cà s'a sinucisu, fiindu-cà a fostu necredintiosu partidei sale." (Romanulu.)

Phylloxera vastatrix.*)

Locuitorii Franciei, precum escelédia in tóte, asia si in cultivarea vitiei de viia si in producerea celoru mai bune vinatie sunt renumiti in tóta lumea. Cultur'a viiloru a fostu cunoscuta in o parte a Galliei vechi cu 600 de ani inainte de Is. Chs. Juliu Caesaru aflase in Galli'a (Franci'a de astadi) vii minunate si atàtu de multe, in càtu imperatului Domitianu ii venise in minte cá se decretedie esterminarea partiei jumetate din ele. Comerciulu francesiloru cu vinuri a fostu in tóte vécurile fórte considerabile. In Franci'a se producea pàna acuma, in anii de fertilitate mijlocía, pàna la 60 milióne de hectolitre vinu bunu. Francesii béu cu placere vinuri bune, totusi nu sunt betîvi si cari sunt, moru mai curendu. O parte mare a vinului produsu se vende in strainetate, cu pretiuri mari.

Sunt acum vreo 20 de ani, de candu cultivatorii au inceputu se observe in unele tînuturi, cà o parte a viiloru tànjesce, precum se dice pe la noi, si regressédia pe anu ce merge, cu tóta ingrijirea ce li se dà.

Erá deci lucru firescu, daca cultivatorii de vitia si alti barbati eruditi de specialitate n'au intardiatu a cercetá dupa caus'a acelui morbu.

Planchon, professoru in Montpellier, a constatatu cà pe acestu morbu alu vitiei ilu causédia o insecta necunoscuta pàna atunci in Europ'a, — cà milióne din aceste insecte ataca radacinile vitiei si sugùndu'i suculu nutritoriu, viti'a lancediesce, palesce, apoi pere cu totulu. Insect'a a numitu-o „phylloxera vastatrix" tradusa din cuventu in cuventu „uscatória de foi," in terminu poporalu o amu potea numí „peduche de vitia."

Phylloxer'a e din class'a aphyseloru, insecte, cari mare parte sporescu si se nutrescu pe foile planteloru. In privinti'a insusiriloru si a transformarei sémana multu cu acele insecte merunte, ce se vedu primavér'a pe foile trandafiriloru, cu singur'a deosebire, cà phylloxer'a locuesce de comunu in pamentu si numai cá esceptiune, in partea mai caldurósa a verei, apare pe foile vitiei.

Phylloxer'a se presenta in patru forme si anume: a) fàra de aripi pe radecinele vitiei, b) fàra de aripi pe foile vitiei, c) cu aripi pe foile vitiei si d) pe foile vitiei cá barbatusiu si femeiusca.

Phylloxer'a de pe radacini are colóre galbina deschisa séu si mai inchisa; inaintandu in etate trece in colóre verdía. Form'a corpului e ovala, cá migdal'a, capulu e cam latetiu, inarmatu cu doue cornisióre (antene, fire pipaitórie) finite in trei ramurele; la radacin'a cornitieloru se vedu ochii, de colóre rosîa inchisa. Trunchiulu corpului constà din siepte ânele. In partea de desubtu a corpului are siese pitióre si unu acusioru (sugatória), prin care (suge) in sine suculu vitiei. Marimea phylloxerei in lungime e cam de 0.8 milimetrii. Ouale 30—40 la numeru, sunt galbuie, in lungime 0.33 mm. in latîme 0.17 mm. O insecta de acestea in restimpu de doue septemani oua càte 30—70.

Fia-care din acestu soiu de phylloxera (de radacina) este de genulu femeiescu; sporescu (parthenogenetice), oua fàra inpreunare cu phylloxer'a de genulu barbatescu. Ouale a opt'a di producu generatiune noua, care preste doue septemani éra óua. Asta se repete de siepte optu ori pe anu. Acum daca vomu presupune, cà din 30—70 óua, cu calculu de mijlocu, remanu si producu generatiune noua numai 40 óua, generatiunea a dou'a va produce 1600, generatiunea a trei'a 64,000, generatiunea a patr'a 2.560,000 si asia mai departe, in càtu nu este esagerata afirmatiunea, cà din un'a singura phylloxera in restimpu de unu anu (7—8 generatiuni) voru fi siesedieci mii de milióne.

Alu douilea soiu de phylloxera se numesce nympha. Colórea-i e galbena rosietica, pitiórele si cornisiórele sunt mai lungi si mai subtiri, de càtu ale phylloxerei de radecina. De doue laturi pe corpu se vede loculu, de unde mai tardiu, dupa nepârlirea ultima, se desvólta aripele.

Din nympha in lunile lui Juliu si Septembre se desvólta phylloxer'a aripata.

Corpulu acestui soiu de phylloxera are colóre rosietica pestrita in negru; lungimea e 1 mm.; ochii sunt mai mari cá la phylloxer'a de radecina si cá la nympha; pe corpu de doue laturi are càte doue aripi mai lungi de càtu trunchiulu corpului. Phylloxer'a aripata pune pe foile vitiei càte 4 óua, doue mai mici, doue mai marisióre. Cele doue oua mai mici producu phylloxere barbatusi, cele mai marisióre femeiusce. Acestea dupa inpreunare cu barbatusii punu càte unu ou de érna, ce servesce a regenerá phylloxer'a de radecina.

Precum se dice, phylloxer'a aripata nu s'a aflatu in Ungari'a pàna in 21—22 Juliu anulu curente, candu Dr. Szaniszló si colegii sei (au fostu de façia si scriitoriulu acestoru schitie) in Pirnu (Péér, comuna in Comitatulu Selagiului, cerculu pretorialu alu Tasnadului), au aflatu mare numeru de phylloxera aripata. De atunci s'a mai aflatu in comun'a Pele, totu in acelu comitatu si cercu pretorialu.

Phylloxer'a (de radecina) se asiédia pe radecinile vitiei si se nutresce cu suculu, ce ar fi se dea viétia vitiei. Ori-càtu de mica se fia phylloxer'a si prin urmare ori càtu de puçinu suculu, ce suge si stórce o phylloxera dela vitia, déca vomu luá in consideratiune, cà unu singuru individu-phylloxera e in stare de a generá intr'unu anu 60 mii de milióne, vomu pricepe cà o vitia atacata si singuru de un'a phylloxera, e espusa la perire sicura, cà-ci preste unu anu séu doui acoperita de mii milióne si miliarde de insecte, nu mai este in stare a se nutrí pe sine si pe acestu numeru infinitu de inimici. Pe viti'a atacata in anulu àntaiu nu se vedu semnele morbului; in anulu alu douile viti'a nu se desvólta cá de comunu, remane mai mica, frundiele si acum ii sunt verdi, face struguri; inse foile se cocu mai timpuriu; in lun'a lui Juliu galbinescu, se usca; o parte din struguri in decursulu verei pere, numai puçini remanu spre róda. Cei remasi se cocu reu, la gustu sunt apatosi. Morbulu se póte observá mai bine la radecini; anume radecinile subtîri (sugatórie) ale vitiei sanetóse sunt netede, brunete, frumóse, ér' cele atacate de phylloxera sunt galbene, noduróse cá penele de gâsca, cój'a radecineloru mai grósa, se desface usioru si sub ea se vedu phylloxere séu óua de phylloxera.

In alu treilea si patrulea anu morbulu inaintédia; mladitiele vitiei in fia-care anu sunt mai mici, frundiele mai galbuie. In alu patrulea anu viti'a nu mai produce struguri.

In alu cincilea anu primavér'a viti'a abia cresce de 5—10 cm. apoi preste véra se usca si acésta. Acestu cursu alu morbului e mai incetu la viti'a grasa, bine cultivata, dar la tóta intemplarea in alu 5—6-lea anu resulta perirea vitiei.

Nimicirea vitieloru se estinde in cercu, cà-ci phylloxerele de pe radecinele vitieloru morbóse, nimicite, ne mai aflandu nutrementu pe densele, se muta pe radecinele vitieloru invecinate.

Timpulu caldurosu, clim'a calda, vér'a fàra ploi sunt fórte favoritórie pentru sporirea si latirea phylloxerei.

Phylloxer'a nympha, phylloxer'a aripata, precum si barbatusii si femeiuscele nu sunt stricatióse atàtu prin sporirea loru, cà-ci precum s'a vediutu, ast'a nu e mare, càtu mai virtosu prin aceea, cà din nympha se desvólta phylloxer'a aripata. Acésta din urma e in stare a sburá in departare de 100 pasi, apoi ventulu o póte rapí si duce mile si mile de locu. Prin urmare phylloxer'a aripata, in càtu e fórte apta spre a transportá periclulu, se póte priví de celu mai periculosu soiu de phylloxera.

Dorere, cà precum s'a amintitu, in Pirnu (Péér) in Selagiu, primulu casu in Ungari'a, s'au aflatu dejá si phylloxere aripate si inca in unu numeru fórte mare; prin urmare temerea e generala si destulu de motivata, cà escelentele vinie de pe Erin, cari producu renumitulu vinu de bacatoriu,*) càtu mai curendu voru cadea victima.

La acestu locu cutediu a trage atentiunea transilvaneniloru, cà Selagiulu, unde in intréga Ungari'a e mai latita phylloxer'a, fiindu-le in apropiere, se fia destepti, nu cumva óspele neplacutu, ce stà la pragu, se intre din acestea parti in viile loru. Dupa a mea parere, de si muntii Mesesiului despartu pe ardeleni de Selagiu si li servesce de scutu contra inportarei phylloxerei, — de si Pirnulu si celelalte comune infectate sunt situate in partea de càtra siesulu Ungariei, phylloxer'a din aceste parti póte strabate mai usioru in Transilvani'a.

Phylloxer'a isi trage originea din Americ'a. Acolo ea vietiuesce pe vitie, fàra a le stricá, cà-ci viti'a americana e mai poternica de càtu a nóstra, e in stare a se luptá cu acestu inamicu.

Nu e asia in Europ'a

Franci'a are 3,800,000 jugere catastrale de viie; din aceste pàna acum sunt infectate séu de totu nimicite 830,000 jugere, va se dica, fiindu cà viile tieriloru de sub corón'a St. Stefanu sunt de 730,000 jugere catastrale, in Franci'a sunt atacate si parte nimicite cu 100 mii de jugere mai multe viie, de càtu este arealulu intregu alu viiloru din tierile de sub corón'a St. Stefanu. — Franci'a pàna a nu se ivi phylloxer'a, a produsu pe anu 80 milióne hectolitre de vinu, acum abia produce 40 milióne.

(Va urmá.)

*) A se vedea cele premisse in acésta materia la Nr. 71 col. 3. Red.

*) Dela italian: Bocca d'oro.

Pretiurile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

17 Septembre st. n. in Sibiiu:

Grâu, dupa cualitati	1	hectolitru	fl. 6.50—7.50
Grâu, amestecatu	1	„	„ 5.——6.—
Secara	1	„	„ 4.80—5.20
Papusioiu	1	„	„ 4.80—5.20
Ordiu	1	„	„ 4.10—4.50
Ovesu	1	„	„ 1.70—2.10
Cartofi	1	„	„ 1.60—2.—
Mazare	1	„	„ 6.50—7.50
Linte	1	„	„ 9.—10.—
Fasole	1	„	„ 6.——7.—
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	„ 36.—38.—
Untura (unsóre topita)	50	„	„ 30.——.32
Carne de vita	1	„	„ —.46
Oua 10 de			—.20

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

6 Septembre st. v. 1880.

Obligatiuni rurali din 1864 convertite cu 6%	l.	86.1/4	b.
Inprumutulu Oppenheim (Londra) din 1866 cu 8%	„	108.—	„
Obligatiuni dominiali cu 8%	„	103.1/4	„
— Creditu fonciariu rurale cu 7%	„	98.3/4	„
— Creditu fonciariu urbanu cu 7%	„	92.3/4	„
Inprumutulu municipale alu capitalei din 1875 cu 8%	„	100.—	„
Actiunile caliloru fer. rom. (Berlin) din 1866 cu 5%	„	55.—	„
Obligatiuni din 1868 cu 6%	„	98.80	„
Prioritati cu 8%	„	—.—	„
Actiunile bancei Romani'a din 1869	„	330.—	„
Daci'a, comp. de asecur. din 1871 act. (fr. 500) 8%	„	225.—	„
Romani'a, compania de asecur., din 1875 cu 8% act. (200 l.) platitu 100	„	74.—	„
Rent'a romana din 1875	„	77.1/2	„
Diverse:			
Argintu contra auru		4%	
Bilete hipotecarie		2 1/2%	
Florini val. austriaca	„	2.14	„

Ernaticu de vite.

Pe mosi'a Darabani, judetiulu Dorohoi, gasindu-se fênu de cea mai buna qualitate si pasiune inbelsiugata si intinsa, — mocanii cu oi, cai, séu ori-ce altu soiu de vite sunt primiti la ernaticu cu conditiunile cele mai favorabile. Atàtu in privirea indemanariloru càtu si a pretiului a se adressá directu la Curtea mosiei. (29) 5—6

Editoru si redactoru responsabilu: **G. Baritiu.**

Tipariulu lui **W. Krafft.**